

Ud af ægteskabets dødsrige

Bedst som man frygtede, at den verdenskendte norske forfatter Linn Ullmann var ramt af kronisk skriveblokering, dukker en fuldfærdig roman ud af mørket. En roman om en forfatter, der er gået i stå i sin egen fortælling. Blandt andet.

ROMAN

Linn Ullmann: Det dyrebare. Forlaget Oktober, 389 sider, 379 norske kroner.

♥♥♥♥♥

Vend dig ikke om. Kig dig aldrig tilbage. Hvad skete der ikke for Orfeus, da han vendte sig om for at se, om Eurydike virkelig fulgte med op af dødsriget? Det er børnelærdom af den knaldhårde slags. Den slags, forfatteren Linn Ullmann serverer med saftevand og æbletærte i den mest bedårende udgave af nordisk sommertid. For så siden at udfordre udsagnets gyldighed.

For ih, hvor de 'vender sig' i romanen her. Fra og mod hinanden, i ægtesengen, i skænderiet eller på den tågede skovvej, hin ulyksalige sommernat, - hvor pigen Alma vender sig og ser, men ikke formår at få sin

stærkt berusede mormor til at stoppe bilen. Endsige vende om. Eller hvordan historien nu *helt* nøjagtig er. Ikke alene tågen udvisker nemlig konturerne af den skingre sandhed om barnepigen Mille og hendes sporløse forsvinden, også angsten og de blakkede motiver spænder ben for tilvejebringelsen af en sådan.

Man kan jo fortælle sin historie på så mange måder ... som Almas far, forfatteren Jon, er den første til at vide. Jon, der forsøger at lære sine døtre om forskellen mellem hvide og sorte løgne uden selv at mestre den knivskarpe skelnen. I forholdet til hustruen Siri, til kvinderne generelt eller i forholdet til sin egen identitet som forfatteren bag 'århundredets romantrilogi om Norge'. Tredje del vil lige som ikke rigtig skrives ... Konen knokler, gælden vokser og alkoholindtaget med. Men trilogien er jo også bare 'en konstruktion man bestemmer sig for på forhånd', trøster den buttede kulturjournalist, som Jon springer på i en af de mange og underholdende scener om utroskabens perplekse fumlerier.

Har Linn Ullmann i øvrigt tidligere været så ondskabsfuldt morsom som i romanen her, hvor den meget logrende familiehund er med far på meget intimt damebesøg? Jeg synes det ikke. Men morsom, jo.

NUVEL, som det teaterbarn Linn Ullmann jo er, kan hun ikke nære sig for at fremmane den ene symboladede scenografi efter den anden, her i sin femte smukt panoramiske roman i form af et stort, hvidmalet

træhus, dansende florlet i udkanten af den norske skovvidyl. Indhyllt i dirrende, forvirrende sommertåge eller fredfyldt hvilende i sne. Helende, rensende nytårs-sne. Men tag ikke fejl, Ullmanns scenografi får aldrig lov at stå uberørt som postkort, der *sker* noget - i udkanten af billedet eller under den dekorative overflade. Huset knirker og knager af generationers ægteskabelige ulykke, forsvundne børn og relationer, der slår knuder, uden at forholdet mellem årsag og virkning går købmandsagtigt op. I 'Det dyrebare' måske lidt mere end i Ullmanns tidligere historier.

I hvert fald er det i 'Det dyrebare' igen mamma, pappa barn-maskinen, der kværner, med direkte og indirekte hilsner til Strindberg, Ibsen - og far Bergman for den sags skyld - samt hele det skandinaviske-protestantiske kompleks af skyld og skam og gode miner til meget slet spil. Som en accentuering af det nordiske spiller altså også naturen ind, vejrligets ubønhørlige vekslen. Og som en troldeagtig, typisk ullmannsk drejning af virkeligheden forekommer små abnormiteter i den enkelte menneskekrop: »En skjevhet, en liten grasios knekk i midjen - som om hun hadde slått hjul og stivnet idet hun var nesten oppe igjen, frosset fast i bevegelsen før den fullendt«.

TROLDSPLINT.

Linn Ullmann er en mester i at få hændelser og figurer til at stå og dirre mellem virkelighed og 'noget andet'.

Arkivfoto: Kåre Viemose

Siris skønhed, for det er den, der er tale om, både fremhæves og forstyrres af den lille defekt - som samtidig er fikspunktet for ægtemandens oprigtige længsel, oftest udlevet fra tilskuerrækkerne. Og smukkeste beskrevet i de natlige seancer, hvor Siri og Jon sender små, uskarpe billedbeskeder til hinanden fra hver sit sovekammer. Mere bortvendt kan kærligheden næsten ikke udleves.

Men af og til skal man kigge sig over skulderen - med fare for at se den elskede fanget i sit eget dødsrige. Ja, måske endda helt vende om, luske den tunge vej tilbage og forsøge at gøre noget forfra.

SOM ANTYDET er 'Det dyrebare' Ullmanns nok hidtil bredeste og mest fasttømrede roman, uden flossede kanter og oplejede sår, endda med den populære krimi som elegant indlejret sidegevinst. Der er måske en grund til, at romanen har været nogle år undervejs?

Perfektionen har imidlertid fået en enkel norsk anmelder til at pippe op om glathedens let afvisende effekt i modsætning til, hvad man måske kan beskrive som Ullmanns mere blødende og uhæftede prosa i de yngre romaner. Kritikken er let at følge, men lige så let at vifte bort, hvis man tillader sig at give sig hen til en forfatter, der hviler i sin historie, skriver som en sprogets kontrollfreak og tilmed tør sno - selv de mandlige - karakterer om sin lillefinger.

'Det dyrebare' har nok bredde, men også overbevisende nordisk tyngde.

lise.garsdal@pol.dk

Bogens første sætning

»Jenny Brodal hadde ikke drukket en dråpe på over tjue år«.